

”Vi behöver ritualer”

I Insidans [DN] serie om begravningar intervjuar vi i dag den judiske kantorn och begravnings-förrättaren Maynard Gerber.[...]

– **Det var svårare att acceptera** döden i början, när jag började förrätta begravningar. Människor dör, det är inte onaturligt, allt som lever ska dö. Men det tar tid att acceptera att det är så. Vissa begravningar är svårare än andra, till exempel när det är en ung person eller ett barn som har dött.

– Jag säger till folk att man har rätt att vara förbannad, även på Gud, det är okej. Ibland får jag frågor om vad religionen säger om sjukdom och olyckor, varför drabbas vissa så hårt, är det något slags straff? Men så ser jag det inte. [...]

– Mycket av det som sker, det sker slumpmässigt, och utan mening. Men människor söker alltid en mening. Vid svåra begravningar brukar jag säga till de sörjande att ”även om jag kunde förklara varför detta händer, så skulle ni ändå inte kunna acceptera det”.

Och det är inte nödvändigt med acceptans, menar Maynard Gerber.

– **Man kan gå tillbaka till Abraham**, som bad Gud om att inte förstöra de ”syndiga” städerna Sodom och Gomorra eftersom det också fanns goda människor där. Gud förstörde städerna ändå, men några blev varnade av änglar och kunde rädda sig därifrån. Abraham förhandlade med Gud. Man måste inte acceptera och gilla det som händer, oavsett vad man tror om Guds allsmäktighet.

Maynard Gerber är född och uppvuxen i USA men har bott i Sverige i 35 år. Han är kantor i judiska församlingen i Stockholm och förrättar ofta begravningar av församlingsmedlemmar. Enligt den judiska traditionen ska begravningen ske snart efter dödsfallet.

– **Församlingen har ett begravningssällskap** som hämtar den avlidne och gör en anmälan till oss. Om jag får en anmälan på en måndag, kan man räkna med att hålla ceremonin på onsdagen eller torsdagen. Ibland kan det dra ut lite på tiden om någon anhörig exempelvis är utomlands och inte hinner hem så snabbt. Dagarna före begravningen träffar Maynard de anhöriga, får veta mer om den avlidnes liv och förbereder sitt begravningstal. Vid begravningen samlas de anhöriga i kapellet. Efter ceremonin där går man i en procession till graven.

– **Jag går bakom kistan** och sjunger en bön på hebreiska som de flesta inte hör så mycket av eftersom vi är utomhus. Till ritualen hör att vi stannar upp tre gånger på väg till graven. Den förklaring jag har hört är att man visar att man inte vill ta farväl, man drar sig för avskedet, man vill vänta en sekund till. Kistan sänks i graven och Maynard kastar tre skopor sand på kistan. Sedan går de närvarande fram och gör samma sak, och till sist täcks kistan med jord eller granris. Man sjunger en kort psalm på hebreiska och ber böner.

I sitt tal i kapellet vänder sig Maynard främst till de anhöriga.

– Jag brukar inte prata så mycket om Gud. De flesta i församlingen är sekulära, kanske har man en viss gudstro men är egentligen inte religiös. Fast jag anpassar mig förstås efter personerna, vissa är mer traditionellt troende. Trosfrågorna är i sig inte så viktiga, menar Maynard.

– Man får tro vad man vill om livet efter detta. Moral och etik betyder mer. Det är viktigare att vara en god människa medan man lever än huruvida man lever vidare efter döden.

Ritualerna är däremot viktiga, säger Maynard, även om det är olika hur många av de traditionella ritualerna man vill ha i samband med död, sorg och begravning.

– Ibland blir jag intervjuad av skolungdomar som gör projektarbeten. De har läst om judiska begravningar och tror att vi är väldigt exotiska. Men det är mycket sällsynt att man följer alla traditioner.

– **Ritualer behövs, tror jag.** Först och främst har man ett behov av att komma samman, fokusera tillsammans på den som gått bort och hedra den avlidne med sin närvaro. När jag besöker familjer i sorg ser jag behovet av ritualer och ceremonier. Man vill göra något aktivt för att bearbeta känslorna. Enligt den judiska traditionen följs jordfästningen av shiva-veckan (shiva betyder sju). Då samlas de sörjande i den dödes hem, och en officiant håller gudstjänster där. Att ha shiva en hel vecka är mycket ovanligt här, säger Maynard. Om man har shiva över huvud taget är det oftast en, eller kanske ett par, dagar.

Maynard har själv varit med som anhörig under en traditionell shiva-vecka, när hans mor dog.

– **Min bror är också kantor**, i USA, och är väldigt traditionell så vi hade shiva i sju dagar. Under den tiden ska de sörjande inte gå ut. På den sjunde dagen förs de ut av rabbinen och går runt kvarteret tillsammans. Det är symboliskt, ett sätt för rabbinen att visa att han hjälper de sörjande tillbaka, ut i livet igen.

– Jag kommer ihåg den sista kvällen, när vi skulle gå ut dagen efter. Då kände jag mig lite darrig. Där kan man tala om trygghet. Ritualerna kan ge en ram, ett staket, som håller ihop individen i en svår situation.

Sju år senare dog Maynards pappa. Maynard och hans fru kom överens om att han den här gången inte skulle stanna hela veckan i USA.

– Efter två tre dagar tog jag en taxi till flygplatsen för att åka hem till Sverige. Men det kändes fel, jag kände mig utsatt och naken på något sätt, det kändes annorlunda än efter min mammas död. Då förstod jag att shiva-traditionen har sina poänger, säger Maynard Gerber.

Uppgifter till artikeln "Vi behöver ritualer"

- I. I början av artikeln berättar Maynard att vissa begravningar är svårare än andra, t.ex. när en ung människa ska begravas. Varför är det svårare än när en äldre människa dött?
- II. Maynard menar att trosfrågor i sig inte är så viktiga utan att moral och etik betyder mer.
 - a. Vad menar han med det?
 - b. Håller du med honom?
- III. Hur tolkar Maynard bibelberättelsen om Abraham och städerna Sodom och Gomorra?
- IV. Hur kom Maynard fram till att ritualer är viktiga?
- V. Varför är ritualer viktiga, enligt Maynard?
- VI. Den traditionella judiska begravningen ska dels ske så snart som möjligt efter dödsfallet och dels pågå under en hel vecka. Hur tror du att denna tradition kommer påverkas av samhällsutvecklingen i moderna länder?
- VII. Hur väl stämmer Maynard in på dina föreställningar om hur religiösa människor tänker och resonerar?